תורה אור

אלא שקבען בשעת נדר אבל בשעת הפרשה לא כאשר נדרת ולא כאשר הפרשת איתמר נמי אמר רבי אחא בר חנינא אמר ר' אסי אמר רבי יוחנן לא שנו אלא שקבען בשעת נדר אבל בשעת הפרשה לא כאשר נדרת ולא כאשר הפרשת: **מתני'** האומר הרי עלי מנחה מן השעורים יביא מן החטים קמח יביא סולת בלא שמן ובלא לבונה יביא שמן ולבונה חצי עשרון יביא עשרון שלם עשרון ומחצה יביא שנים רבי שמעון פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבין: **גמ'** אמאי נדר ופתחו עמו הוא אמר חזקיה הא מני בית שמאי היא דאמרי תפוס לשון ראשון דתנן הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ב"ש אומרים נזיר ובית הלל אומרים אינו נזיר ר' יוחנן אמר אפי' תימא בית הלל באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך לא הייתי נודר כך אלא כך אמר חזקיה לא שנו אלא דאמר מנחה מן השעורים אבל אמר מנחה מן העדשים לא מכדי חזקיה כמאן אמר לשמעתיה כבית שמאי ובית שמאי משום תפוס לשון ראשון הוא מה לי מן השעורין מה לי מן העדשים הדר ביה ומאי טעמא הדר ביה אמר רבא מתני' קשיתי' מאי איריא דתני מנחה מן השעורים ליתני מן העדשים אלא שמע מינה משום דטעי הוא בשעורים טעי בעדשים לא טעי ורבי יוחנן אמר אפילו מן העדשים מכדי ר' יוחנן כמאן אמרה לשמעתיה כבית הלל ובה"ה משום דטעי הוא בשעורין טעי בעדשים לא טעי לדבריו דחזקיה קאמר ליה את מאי טעמא הדרת בך משום דלא קתני מן העדשים דלמא לא מבעיא קאמר לא מבעיא מן העדשים דאיכא למימר מהדר הוא דהדר ביה ותפוס לשון ראשון אלא אפי' מן השעורין נמי דאיכא למימר מיטעא הוא דקא טעי אפי' הכי תפוס לשון ראשון.

אמר

אלא שקבען בשעת נדר · הרי עלי להביא את זו במחבת: **אבל בשעת הפרשה** · דבשעת נדר אמר הרי עלי מנחה סתם ובשעת הפרשה קבעה ואמר זו אביא לשם נדר במחבת: (א)לא אמר כלום) לא מיפסלא: מאי טעמא כאשר נדרת כתיב כמו שאמרת בשעת נדר קיים דבריך ולא כאשר הפרשת דבשעת הפרשה לא קבעה: **אמאי** · מחייב לאתויי מן החטים: **נדר ופתחו עמו** · עם הנדר אמר פתח שמתחרט בו דכיון דאמר מן השעורים אמרי' דאין בדעתו להביא כלום דאדם יודע שאין מנחה מן השעורים: **תפוס לשון ראשון** · וכיון דאמר הרי עלי מנחה איחייב במנחה הוגנת: **גרוגרות ודבילה** · לא שייכא בהו נזירות: הרי זה נזיר מן היין דתפוס לשון ראשון: **הדר ביה חזקיה משמעתא** · דלעיל ב] ומודה דטעמא דמתני' באומר (אילו) הייתי יודע כו': **בשעורין איכא למימר דטעי** · משום דיחיד מביא מנחת קנאות מן השעורים אבל בעדשים ליכא למימר דטעי הלכך פתחו עמו הוא דלא נתכוין להביא כלום: **כמאן אמרה לשמעתיה** · כלומר כמאן אוקמא למתניתין לעיל כבית הלל: **בעדשים לא טעי** · וליכא למימר אילו הייתי יודע דהא ודאי ידע שאין מנחה של עדשים ולאו למידי איכוין: **לדבריו דחזקיה** · דאוקמא מתניתא כבית שמאי קאמר ליה רבי יוחנן דאפילו מן העדשים תפוס לשון ראשון ולדידיה לא סבירא ליה משום דר' יוחנן אוקי טעמא דמתני' משום דטעי דאיכא למימר אילו הייתי יודע כו' אבל בעדשים לא טעי (א)ד] דמעיקרא לאו למידי איכוין: **את מאי טעמא הדרת בך** · לדידך איכא לתרוצי דלא מיבעיא קאמר לא מיבעיא עדשים דכיון דקי"ל תפוס לשון ראשון דחייב דכיון דלא טעו בהו אינשי איכא למימר מעיקרא כי אמר ס] למנחה גמורה איכוין ובעא למיהדר ביה וסבר אימא מידי דלא חזי להקרבה ונקט עדשים הלכך חייב דלא מצי מהדר ביה אבל שעורים דאיכא למימר כיון דטעו בהו אינשי אימא מעיקרא נמי למנחה איכוין אלא למנחת שעורים ממש כדפרישית וכיון דאין מנחה באה שעורים ליפטר, ודחזי מאי אמר אילו הייתי יודע דסופי להביא חטים לא הייתי נודר כל עיקר, קמשמע לן:

לא

הקדש ולכך מצי למיהדר אך כדי דיבור וי"ל דלמ"ד אין פותחין בחרטה נקט טעמא דב"ה דסבר כר"ש וטעמא דב"ש נקט לגמרי אפי' למ"ד פותחין דלמ"ד אין פותחין לא הוי צריך לפרושי טעמא דב"ש משום דאין שאלה להקדש ועוד יש לפרש דניחא ליה לפרושי טעמא דבית הלל כר"ש משום דהיינו נמי טעמא דב"ש כר' יהודה דקתני סיפא אמר רבי יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר הרי הן עלי קרבן פירוש כשבדקתיה אח"כ למאי נתכוון אמר להיות מן הגרוגרות עלי נתכוונתי או הוא נדור מן הגרוגרות כאילו אמר גרוגרות ודבילה עלי קרבן ואין זה דברים שבלב שלבו אינו משונה ממה שבפיו דהואיל ופיו לא משמע נזירות אבל לרבנן כי אמר הכי הוי נזיר דהואיל ופיו משמע להו לשון נזירות כדמפרש להו בגמ' דגרוגרות ודבילה לא פתח נדרו הוא ונזיר הוי ולא נדור הוי אפי' נתכוין לומר קרבן עלי דהא לרבי מאיר לא הוי נדור לבית שמאי וכי פליגי ר' יהודה ותנא קמא אליבא דב"ש פליגי ולא לבית הלל והשתא לבית שמאי כיון דאמרי אין שאלה בהקדש אמאי לא הוי נזיר אלא סבירא ליה לרבי יהודה כרבי שמעון דלא נדר כדרך הנודרים ולהכי אמר טעמא דבית הלל בהכי דהוי השתא חד טעמא לתרוייהו ומיהו קשה לפי זה דשמעי' ליה לרבי יהודה בסוף פ"ב דנדרים (דף כ') דלית ליה תפוס לשון ראשון ולקמן מפרש טעמא דר' שמעון משום דבשיטת ר' יוסי אמרה דאף בגמר דבריו אדם נתפס ובמקום שנהגו נמי אמר ר"ש סבר לה כר' יוסי ואם תאמר דהשתא אמר לבית שמאי דאין שאלה בהקדש וכן מוכח בפ' נערה המאורסה (נדרים דף עח·) ובפרק יש נוחלין (ב"ב דף קכ:) ואינו בפ' בית שמאי (נזיר דף לא:) תנן מי שנדר בנזיר ונשאל לחכם ואסרו מונה משעה שנדר נשאל לחכם והתירו (מונה משעה שנדר ואם) היתה לו בהמה [מופרשת] תצא ותרעה אמרו להם ב"ה לב"ש ואי אתם מודים [בזה] שהוא הקדש טעות שתצא ותרעה בעדר משמע שגם ב"ש מודים לב"ה דיכול חכם להתיר וי"ל דנשאל לחכם דהתם היינו לידע אם בלשון נזירות נדר או לא ולהכי נקט לשון ואסרו שאמרו לו יש בלשון הזה לשון נזירות ולהכי איצטריך לי' למימר כשאסרו דמונה משעה שנדר דלא תימא עד שידע שהוא נזיר לא יתחיל למנות ומיהו אין מזה ראיה דאיצטריך ליה לאשמועינן אע"פ שעבר ושתה יין בימי נזירותו אפילו הכי עולין לימי המנין כדמוכח התם בגמ' ואית מאחר דמפרשי טעמא דב"ש משום דאין אדם מוציא דבריו לבטלה וכי אמר הריני נזיר היה בדעתו לגמור ולפרש מן היין אם כן קשה אמאי איצטריך למימר טעמא דב"ה משום דסברי כרבי שמעון לימא דקסברי אדם מוציא דבריו לבטלה ועוד קשה אמאי רבנן דר"ש דאמרי יביא מן החטין מי סברי לה כב"ש דאמרי מן הגרוגרות הוי נזיר וכי תימא ב"ש נמי לה כדקאמר חזקיה ב"ש היא אכתי קשה מר' יוסי בפ' מקום שנהגו (פסחים ע·) דאמרי' לא סבר לה כר"ש מי קא רבי יוסי כב"ש וי"ל דרווחא ליישב דברי ב"ה כשלי עלמא אפי' כמאן דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה והא דקאמר סברי לה כרבי שמעון לאו משום דפליג ארבנן דר' שמעון לענין מנחה אלא כלומר גבי נזיר הוי מסקי טעמייהו כר' שמעון גבי מנחות ומיהו רבנן גופייהו מודו גבי גרוגרות דלא הוי נזיר דחוקא גבי מנחה יביא מן החטין משום דשעורין שייכי גבי מנחה כדאשכחן מנחת העומר ומנחת קנאות דבאות שעורין ולמנחה מעליא איכוין אבל גרוגרות לא שייכי לנזירות ומעיקרא כי אמר הריני נזיר לא היה בדעתו לנזירות כלל ולחזקיה דמדמי מנחה ונזירות אהדדי הא דמקום שנהגו דרבי יוסי לא סבר לה כרבי שמעון לאו ארבי שמעון דפירקין קאמר אלא אההיא דלקמן בפרק הרי עלי עשרון (דף קח·) דתנן הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חוניו יקריבנה במקדש ואם הקריבה בבית חוניו יצא רבי שמעון אומר אין זו עולה דטעמא משום דלא התנדב כדרך המתנדבים והא דאמרי' רומי דפרק מקום שנהגו (שם דף נא:) דמייתי לה אבל גבי מנחה מן השעורים מודה דפטור כרבי שמעון דהיינו טעמא משום דתני עולה כי אמר הרי עלי עולה שייך בקדושתה וכי אמר אחר כך להקריב בבית חוניו מכל מקום קדושה היא וכיון דחל עליה הקדש תו לא פקע אבל מנחה מן השעורים לא קיבל עליו מנחה מן החטין ומודה רבי יוסי דפטור: **הריני** נזיר מן הגרוגרות · בתוספתא (דפ"ב דנזירות) תניא [כיטיי] כיטיים בית שמאי אומרים נזיר ובית הלל אומרים אינו נזיר ולהוי כיטיי כיטיים האומר הריני נזיר מן הגרוגרות ומן הדבילה ותימה מה שייכא הכא ורבינו תם פירש דבירושלמי מפרש דקרו אינשי לגרוגרות נזירות פי' כששואלין אותו אומר כך היה בלבי לשון רבינו תם:

לא

נ"ל נ"ק ובמחבת

נ"ל מהשעורים אין בדעתו כו' נ"ק

[נזיר ט:]

[נזיר ט: ערכין כ:]

נזיר ט. [לעיל פא:]

אילו הייתי יודע

רבינו גרשום

פסול ליכא: אמר אביי וכו' לא שנו כי אמר אלהביא במחבת דפסול אלא שקבען בשעת נדר כשנדר תחלה אמר זו אבל קבען בשעת הפרשה כגון שבשעת נדר אמר הרי עלי ובשעת הפרשה כשהפריש אמר זו להביא במחבת אם הביא במרחשת יצא דהשמור תעשית כאשר נדרת כתיב ולא כאשר פרשת: הרי עלי מנחה אע"ג דאמר מן השעורים נתחייב להביא מן החיטים דאין מביאין מן השעורין אלא עומר ומנחת קנאות וכן אם אמר קמח יביא סולת: אמאי יביא מן החיטין; נדר ופתחו עמו כדפרשי' לעיל בפרק התודה: ב"ש אומרים נזיר דקסברי אין שאלה לנזירות ואין שאלה להקדש: אפילו תימא בית הלל ואמאי יביא מן החיטין באומר אילו הייתי יודע שאין נודרין כך מן השעורים לא הייתי נודר כך אלא כך מן החיטין דלא היה דעתי אלא על מנחה ראויה: אבל אמר הרי עלי מנחה מן העדשים לא יביא מן החיטין שהרי אמר עדשין שאין מביאין מנחה בעולם: הדר ביה חזקיה מההוא דאמר דמשום תפוס לשון ראשון הוא אלא קסבר כבית הלל דמשום הכי יביא מן החיטין באומר אילו הייתי יודע הוי אסורת אי הכי אפי' כי אמר מן העדשים נמי יביא באומר אילו הייתי יודע הוא לא סבירא אסורת דבעדשין לא טעי איניש דמידע ידע דאין מנחה מן העדשין ופתחו עמו הוי · ומ"ש הדר ביה חזקיה מן טעם דתפוס [לשון ראשון]: בשעורין טעי · יכול למימר אילו הייתי יודע שהרי יש מנחה מן השעורין והתחיל הוא טעה הוא הוא טעי והכבר דאפילו מנחת נדבה נמי מן השעורין תתכוון לשום מנחה אבל בעדשים לא טעי דאין מנחה מעדשין: לדבריו דחזקיה קאמר אפילו מן העדשין: דלמא לא מבעי קאמר בית שמאי דתפוס [לשון ראשון] דלא מיבעיא (קאמר) כי אמר מן העדשים דאיכא למימר דלמא מיהדר הדר ביה שהרי (א) נתכוין לומר דבר שא"א ואפ"ה תפוס לשון ראשון דלא מצי הדר אלא אפי' כי אמר מן השעורים נמי דאיכא למימר טעותא הוא דטעי שכשנדר ודאי לשעורין נתכוין שהיה סבור שיש מנחת נדבה משעורין ולא נתכוון לחטין כלל וכיון דלא אפשר משעורין הו"א ליפטר קמ"ל דאפ"ה אמרינן תפוס לשון ראשון דכי אמר מנחה אע"ג דאמר שעורים יביא חטין ולא איצטריך למיהדר

(א) מלה ז"ל אמרי טוחלי לא נתכוין בתחילה לומר דבר שא"א וכלכך אמריך דתפוס לשון ראשון וכו' ·

יח א מיי' פ"ו מהלכות מעשה הקרבנות הל' ג:

יט ב מיי' שם הל' ט:

כ ג מיי' פ"א מהלכות נזיר הלכה י:

כא ד ה מיי' פ"ז מהלכות מעה"ק הלכה ט:

נ"ל עלי קרבן נ"ק

נ"ל אבל לת"ק נ"ק

[לעיל פא:]

נ"ל מני לא סוי נ"ק

נ"ל טעמא דב"ש כר"ש נ"ק

נ"ל מני בהכי סוי נ"ק

[פסחים דף נג:]

נ"ק מ"ו

גי' נ"ק

נ"ל דלא תימא דלא יתחיל למנות עד שידע שהוא נזיר ומיהו כו' נ"ק

גי' נ"ק

שיטה מקובצת

א] היוצא לא אמר כלום נמחק : ב] דלעיל ומודה דטעמא דמתני' ג] באומר אילו : ד] טעי ומעיקרא לא : ס] אמר מנחה לגמרי :

נושא/מבנה

דוגמאות של נוגד
למנחה שלא כדין וכסופו
על נדר
צריך להביא
כדין

מבנה
◇ ר"ט/ב"ה
מח' חזקיה
ור' יוחנן
כמי להצמיד
המשנה

נושא
שיטת בש - תפוס
לשון ראשון

מבנה
⌂
מימרות
של חזקיה
ור' יוחנן
שאינן תואמות
לשיטת בהצמדת
המשנה

"מכדי... לשמעתיה"
הגמ' מקשה על מימרות
הנ"ל שהם לא תואמות
לצמדת הראשוני

הגהות הב"ח (א) רש"י ד"ה לדבריו וכו' דמעיקרא לאו איכוין :

גליון הש"ס תוס' ד"ה (בשעה הקדש) כא וכו' ולכך מצי למיהדר תכ"ד · עיין לעיל דף פא ע"ב תוספות ד"ה תודה :